

STUDIEHANDLEDNING

Att läsa queer skönlitteratur

© ABFs förbundsexpedition 2025
Artikelnummer: ABF10770
Text: Milla Leskinen och Makz Bjuggfält
Redaktör: Michael Jonsson
Omslagsbild: Canva
Grafisk formgivare: Peggy Jönsson

Innehåll

Introduktion till cirkelledaren	3
Vilka är vi?	3
Vem vänder sig studiecirkeln till?	3
Syfte	3
Vad är en studiecirkel?	3
Praktiskt om träffarna	4
Vad kan vara bra att tänka på som cirkelledare?	4
Vad är queer litteratur?	5
Hur läser man queert?	6
Träffarna	6
Första träffen	7
Presentation	7
Vad är queer litteratur?	7
Den första övningen	7
Val av text till den andra träffen	8
Avslutning av den första träffen	9
Första träffen, upplägg	9
Andra träffen	10
Incheckning till den andra träffen	10
Fördjupning – om queert språk	10
Avslutning av den andra träffen	10
Andra träffen, upplägg	11
Sista träffen	11
Incheckning till den sista träffen	11
Reflektion: Vad är queer litteratur?	12
Avslutning av den sista träffen	12
Sista träffen, upplägg	13
Bonusträffarna	13
Bonusträff 1: Film + bok	14
Bonusträff 2: Queera läsningar	15
Bonusträff 3: Hitta oväntade queera texter	16
Bonusträff 4: Bokbuffé	16
Bonusträff 5: Språket	17
Till cirkelledaren, fördjupning	18
Hur arbetar man i en studiecirkel?	18
Att tänka på innan cirkeln startar	18
Vad är viktigt i rollen som ledare?	18
Praktiska saker att tänka på	20
Vad är en arbetsplan?	20
Cirkelledarutbildning	20
Studiecirkeln en av fyra verksamhetsformer	20
ABF är Sveriges största möjliggörare	21
Mer material	21
Ordlista	21
Tips för att hitta böcker	24
Verk som nämns i studiehandledningen	24
Att prata om böcker: Beskriva, tolka och tycka	25

Introduktion till cirkelledaren

Hej cirkelledare, välkommen till en studiecirkel i queer litteratur!

Vilka är vi?

Vi som tagit fram den här handledningen heter Makz Bjuggfält och Milla Leskinen. Vi driver Bögbibblan, en plattform om queer litteratur. Sedan vi började med Bögbibblan 2018 har vi poddat, arrangerat evenemang och samtal och skrivit om queer litteratur. Vi vill få fler att upptäcka den rika floran av bög-, flat-, queer-, trans- och intersexlitteratur. Vi anser att alla förtjänar att hitta berättelser att spegla sig i.

Att läsa hemma för sig själv kan så klart vara fantastiskt men ibland är läsning en ensam upplevelse. Bögbibblan har sedan starten velat föra människor samman kring läsning och berättelser om queera liv. Vi tror att möjligheten att få samtala om det man läst berikar läsningen och att underbara saker kan hända när vi möter andra, till exempel i en studiecirkel!

Vem vänder sig studiecirkeln till?

Studiecirkeln vänder sig till alla som har ett intresse för queerhet och läsning. Man behöver inte identifiera sig som hbtqia+-person eller vara en van läsare, det räcker med en nyfikenhet.

Om man vill delta och ta del av berättelsen på ett annat sätt än genom läsning går det också bra, men då behöver gruppen tänka på att välja att läsa något som till exempel finns inläst på ljudbok eller filmatiserat.

Syfte

Syftet med studiecirkeln är att bekanta sig med queer litteratur, få möjlighet att prata om läsningen tillsammans med andra och få prova på en metod som kan berika läsningen. Kärnan i studiecirkeln är läsandet och de gemensamma diskussionerna.

Vad är en studiecirkel?

En studiecirkel är ett sätt att lära sig tillsammans, av varandra. Vi tror att studiecirkelformatet passar just läsning av queer litteratur särskilt bra, eftersom queera perspektiv handlar om att lära sig förhålla sig till normer och hierarkier på ett kritiskt sätt och övar en i att se en mångfald av perspektiv. Studiecirkeln är i sig självt ett anti-hierarkiskt sätt att tillgodogöra sig kunskap. Alla i gruppen får komma till tals och det finns ingen "auktoritet" som berättar vad som är rätt och fel.

Praktiskt om träffarna

Ni behöver tillgång till en lokal där ni kan prata ostört, i övrigt behöver ni inte något annat material. Det kan vara bra att tänka på att det kan ta tid att få tag på böcker, så planera in gott om tid mellan den första och den andra träffen.

Vi har skrivit tidsangivelser för de olika momenten, men de ska endast ses som ett förslag och stöd för dig när du planerar träffarna. Alla grupper är olika och du kommer att märka under träffarnas gång om du behöver lägga mer eller mindre tid på ett moment. Kom ihåg att planera in pauser när det passar.

Prata fritt eller gå en runda? Det är härligt när man kan prata fritt och samtalet kan få bölja fram och tillbaka. För det mesta går det bra men ibland kan det passa bra att använda sig av rundan för att alla i gruppen ska komma till tals. Då går ni ett varv i gruppen så att alla i tur och ordning får ordet. Det passar särskilt bra när ni ska inleda en träff (så att alla får komma igång och prata) och när ni ska göra utvärderingar. Det kan också vara bra att göra en runda om ni märker att det är några enstaka personer i gruppen som pratar mer än alla andra. Ett alternativ till rundan där ni går varvet runt i tur och ordning, är pingponggrundan, som ni kan göra om gruppen är bekväm med det. Alla får då komma till tals en gång, men man kan ta ordet när man vill, målet är att alla som vill ska få säga något. Ni börjar med en person, och sedan kan vem som helst ta vid, ni följer alltså inte någon fast ordning.

Om ni genomför träffen **digitalt** kan ni använda er av en metod där ni ”skickar vidare ordet” när ni går rundan, dvs. att när en person har sagt sitt så säger hen namnet på en person i gruppen som därigenom tilldelas ordet. Det kan vara ett praktiskt tillvägagångssätt när man saknar exempelvis en cirkel som ordet naturligt kan vandra i.

Om ni märker att tiden inte räcker till för alla intressanta diskussioner, eller att vissa får komma till tals mer än andra, kan det vara bra att sätta en timer så alla får lika mycket utrymme att prata. Man behöver så klart inte prata hela ”sin tid” om man inte vill.

Vad kan vara bra att tänka på som cirkelledare?

Även om det inte finns en given auktoritet eller lärare i en studiecirkel, fyller cirkelledaren en viktig funktion i att skapa en lärandemiljö där alla känner sig trygga och där deltagarna upplever att allas perspektiv och erfarenheter är lika mycket värda. Cirkelledaren fyller också en viktig funktion i att uppmuntra gruppen till att fortsätta utforska ämnet från olika perspektiv. Mer information om vad man kan behöva tänka på som cirkelledare på ABF hittar du i kapitlet **Till cirkelledaren, fördjupning** på sidan 18.

Att leda en queer studiecirkel

Vad kan vara bra att tänka på, som cirkelledare för en queer studiecirkel? Du behöver inte vara expert på vare sig litteratur eller queerhet, det räcker med att du har ett nyfiket och inkluderande förhållningssätt till deltagarnas perspektiv, en nyfikenhet på queerhet och ett intresse för litteratur och läsning.

Du behöver inte själv vara queer, men om du inte är det, kan det vara viktigt att fundera kring vilket utrymme dina egna tolkningar och perspektiv ska få ta, jämfört med deltagarnas.

Innan den första träffen kan det vara bra om du tar en stund och funderar kring din egen position. Du har kanske erfarenheter av att både tillhöra en minoritet, till exempel en sexuell minoritet som homo- eller bisexuell, du kanske har en normöverskridande könsidentitet eller tillhör en nationell minoritet. Innehar du andra privilegier som att vara vit eller har du medelklassbakgrund?

Att öva sig i att läsa queert, är också att öva sig i att förstå från vilken position man gör sin läsning. En etniskt svensk queer person kommer göra en annan läsning av en queer samisk kärlekshistoria, än en samisk queer person. Det betyder inte att det bara finns en tolkning som är den rätta, eller att andra, som inte tillhör just den minoriteten, inte har rätt att komma till tals. Att läsa queert handlar helt enkelt bara om att vara medveten om vilka glasögon man har på sig.

Vad är queer litteratur?

Ibland kan det kännas tråkigt att tänka på teorier eller begrepp när man bara vill läsa och prata böcker med andra. Beroende på vad ni läser behöver ni kanske inte heller ”plugga” begrepp eller teorier.

Böcker såsom Jonas Gardells *Torka aldrig tårar utan handskar* eller Mian Lodalen *Lesbiska ligan* har uppenbara hbtqia+-teman. Men om ni vill läsa äldre texter eller texter från delar av världen där hbtqia+-personer inte kan uttrycka sig öppet kan det vara bra att kunna några begrepp och teorier, såsom queera läckage eller allegori. I ordlistan i slutet av studiehandledningen har vi samlat användbara begrepp och ord.

Det finns ingen absolut definition av vad queer litteratur är för något, däremot är det en intressant fråga att diskutera tillsammans under er första träff och definiera tillsammans! Ofta tänker man på texter som handlar om queera personer eller kanske böcker som är skrivna av queera författare. Ett förslag på en möjlig definition, om ni vill ha något att utgå ifrån i era diskussioner, är:

Queer litteratur kan vara, men är inte uteslutande, litteratur skriven om queera personer, med en queer tematik eller ett queert språk.

Det är en ganska vid definition, men som också innebär vissa avgränsningar:

- Böcker skrivna av queera personer är inte automatiskt queera verk
- Böcker med queera karaktärer är inte nödvändigtvis queera, det räcker inte med att en perifer sidokaraktär är bisexuell för att ett helt verk ska kunnas ses som queert

Queer litteratur kan, enligt den här definitionen, alltså också betyda litteratur som undersöker olika teman, men där ingen av karaktärerna behöver vara (uttalat) queer. Det kan handla om queera sätt att ha relationer eller bilda familj, eller en normöverskridande relation till kropp, kön eller sexualitet. Ett verk kan anses vara queert för att det skildrar queera karaktärer eller en queer tematik, men även själva språket och formen kan också vara queer. Du kan läsa mer om det under Andra träffen.

Är allt som bryter mot normen queert? Nej, allt som bryter mot normer i samhället är inte queert. Ett sätt att definiera queerhet är att avgränsa det till normer som har att göra med sexualitet, kön och relationer.

Hur läser man queert?

Förutom att läsa queer litteratur, kan man också lära sig läsa queert. Det handlar om att läsa och tolka genom en queer lins. Det innebär att läsa på ett sätt som ifrågasätter normer och medvetandegör hur maktstrukturer påverkar vår förståelse av världen.

Vi kan göra queera läsningar av texter som på ytan tycks handla om heterosexuella personer i normativa relationer, men vi kan lära oss att se queerhet som "läcker igenom". Låt säga att vi läser en bok där en gammal farmor har ett helt skrin fullt av brev som en gång doftade parfym, från en väninna, som inget av barnen någonsin fått läsa, som hon har sagt ska brännas när hon dör? Vad händer med texten om vi väljer att läsa in att farmors "väninna" var en stor kärlek? Detta kan vi se som ett queert läckage, det är ett begrepp som används för att beskriva hur queera identiteter och teman kan "läcka igenom" det som på ytan verkar vara en heteronormativ berättelse. Ett känt sådant exempel är relationen mellan Sam och Frodo i Sagan om Ringen, som på ytan är en nära vänskap men där man kan läsa in homosexuell kärlek. Du kan läsa mer om queera läckage under Bonusträff 2: Queera läckage.

Träffarna

Upplägg

Studiecirkeln består av tre fasta träffar och fem bonusträffar, som ni kan lägga till som träff 3-7 om ni vill. Det går bra att välja en av dem eller alla fem, eller hitta på ett annat tema tillsammans. Vi föreslår att ni behåller den som heter Sista träffen, som sista träff, eftersom den syftar till att reflektera kring hur ni upplevt studiecirkeln.

Ni behöver träffas tre gånger för att hinna lära känna varandra och öva er i att prata om läsning tillsammans, men vi råder er att lägga till fler bonusträffar.

Förberedelser till första träffen

Fundera på vad queerhet är för dig, vilka perspektiv du har och inte har. Fastna inte för länge i detta utan fundera en stund, du behöver inte komma fram till något eller dela med dig av detta under träffen, men att få syn på vilka queera glasögon man själv har är ett bra första steg i att öva sig att läsa queert.

Fundera kring om du vill ge gruppdeltagarna möjlighet att introducera sig på något sätt. Det kan vara:

- Genom att presentera sig med en karaktär ur en bok, film eller tv. Vilken karaktär har något som representerar dem, något de ser upp till eller tycker om att göra?
- Introducera sig med ett kort utdrag ur ett verk. Det kan vara ett stycke ur en bok, en låttext, en dikt eller något annat. Om du väljer detta alternativ, föreslår vi att du erbjuder dig att läsa deras texter, om det är någon som föredrar att inte läsa högt inför andra.

Fundera på förslag på texter/böcker att läsa. Under första träffen ska ni tillsammans bestämma hur ni vill göra, om ni vill läsa en bok tillsammans, eller lägga upp det på ett annat sätt. Det kan vara till hjälp att ha ett par förslag på böcker så ni kommer igång med läsningen, även om ingen av deltagarna skulle ha egna förslag. Om du behöver inspiration finns det en boklista i slutet av studiehandledningen.

Första träffen

Avsätt tre studietimmar till den första träffen (en studietimme = 45 minuter)

Under den första träffen är det bra att ge en kort introduktion till vad det innebär att vara med i en studiecirkel, gå igenom förväntningar och prata om vad ni tycker är viktigt, när det kommer till hur ni vill vara med varandra i gruppen. Vi rekommenderar att ni skriver ned vilka spelregler ni har valt och era förväntningar på studiecirkeln, så att ni kan återkomma till dem under den sista träffen. Exempel på spelregler kan vara att en inte ska avbryta andra, att det inte finns några rätt och fel och att alla åsikter ska respekteras.

Presentation

Ni kommer att få presentera er för varandra, till exempel genom att deltagarna på förhand tänkt ut en karaktär från en bok eller film som representerar dem. Ett annat sätt att presentera sig kan vara att berätta om en bok eller film som betytt mycket för en själv. Vi rekommenderar att ni börjar med en pronomen-runda, så alla får möjlighet att berätta vilket/vilka pronomen de föredrar.

Vad är queer litteratur?

Tillsammans i studiecirkeln kan ni diskutera vad queer litteratur är för något. Diskutera gärna vad som utmärker en queer läsecirkel. Om ni vill kan ni utgå från introduktionen, men det viktigaste är er diskussion. Ni kommer troligen inte vara helt överens om vad queer litteratur är för något, och det är bara bra. Vi tror att queer-begreppet är mer användbart och spännande om det inte helt låter sig definieras, men kanske vill ni skriva ned några nyckelord eller frågor som väcks under samtalet.

Den första övningen

Introducera metoden Beskriva, tolka, tycka som du hittar i slutet av studiehandledningen. Vi föreslår att du skriver ut varsitt exemplar till alla i studiecirkeln. Det är ett sätt att öva sig i att fördjupa läsningen och minskar risken för att man fastnar i att bara prata om det man tyckte om en text. Om man bara har fokus på det man tycker, kan det också vara svårare att ta till sig en text som man inte tycker om.

När ni gått igenom Beskriva, tolka, tycka ska ni få öva på metoden genom att läsa en dikt och applicera det på dikten *Vierge moderne*, av Edith Södergran (Dikter, 1916). Den här dikten kan tolkas som att den handlar om kvinnlig frigörelse från tidigt 1900-tal, men kan man också läsa in queera inslag? Det går självklart bra att använda en annan dikt eller kort text som du väljer ut.

”
 Jag är ingen kvinna. Jag är ett neutrum.
 Jag är ett barn, en page och ett djärvt beslut,
 jag är en skrattande strimma av en scharlakanssol ...
 Jag är ett nät för alla glupska fiskar,
 jag är en skål för alla kvinnors ära,
 jag är ett steg mot slumpen och fördärvet,
 jag är ett språng i friheten och självet ...
 Jag är blodets viskning i mannens öra,
 jag är en själens frossa, köttets längtan och förvägran,
 jag är en ingångsskylt till nya paradiser.
 Jag är en flamma, sökande och käck,
 jag är ett vatten, djupt men dristigt upp till knäna,
 jag är eld och vatten i ärligt sammanhang på fria
 villkor ...
 ”

En person kan läsa dikten högt, eller så kan du på förhand skriva ut några exemplar eller skicka en länk, den finns online om du söker på nätet. Då kan alla läsa från till exempel sin telefon. Ett förslag är att ni gör en kort runda, där alla först får beskriva texten. Sedan gör ni en ny runda, där ni tolkar texten. I den tredje rundan går ni igenom vad ni tycker om texten. I en fjärde runda kan ni diskutera vad som gör texten queer. Kom ihåg när ni diskuterar att det inte finns något facit och att det handlar om att öva sig i att läsa på ett annat, mer fördjupat sätt.

Val av text till den andra träffen

En viktig uppgift för gruppen under den första träffen blir att komma överens om hur ni ska välja text till nästa träff. I valet av text eller bok är det bra att genast dubbelkolla om boken är enkel att få tag på, till exempel från ett bibliotek. Det är bra om boken också finns inläst som ljudbok, ifall någon föredrar att lyssna på böcker. Vill ni ha nästa träff om några veckor, när ni hunnit läsa ut boken, eller vill ni läsa en bit och träffas för att prata om det ni läst?

Ni kan så klart välja att läsa olika böcker, men vi tror att läsningen berikas av att ni läst samma text och diskuterar den tillsammans. Det är självklart okej att fortsätta delta i studiecirkeln även om man bara hunnit läsa en liten bit. Någon kanske väljer att se en filmatisering, en serie eller lyssna på en podcast som handlar om boken, om man inte haft möjlighet att läsa.

När ni valt text, kan ni ta en stund och prata om vad ni ska göra till nästa gång. Hur ska man komma ihåg vad man läst och tänkt, om det går ett tag innan det är dags för nästa träff? Man kan till exempel stryka under, göra hundöron, anteckna eller spela in röstmeddelanden på mobilen. Som förberedelse till nästa träff rekommenderar vi att ni tar med er några frågor in i läsningen. Frågorna är:

- Vem är berättaren?
- Vad handlar texten om?
- Var är vi?
- Vad gör texten queer?

Avslutning av den första träffen

Avsätt tid i slutet av träffen för att fånga in vad gruppen tyckte om dagens träff. Vad har känts bra? Finns det något ni kan göra bättre till nästa gång? Det kan handla om lokalen ni sitter i, hur ni tagit paus eller hur ordet fördelats. Det är viktigt att alla känner sig bekväma och trygga i gruppen.

Om ni väljer att läsa en bok till nästa gång kan ni när ni har valt boken söka upp den på nätet och fantisera tillsammans om vad boken kommer att handla om utifrån vad ni ser på omslaget eller läser om den på baksidan. Det är bra om du som cirkelledare berättar för alla att de är välkomna tillbaka till cirkeln vid nästa träff, även om någon inte har hunnit läsa eller titta på det ni har kommit överens om. Vi har skrivit förslag på upplägg på träffarna i form av checklistor, som du kan bocka av när ni gått igenom momentet om du vill.

Första träffen, upplägg

Bocka av när ni gått igenom!

- ☐ Hälsa alla välkomna (2 minuter)
- ☐ Presentationsrunda (10 minuter)
- ☐ Berätta om upplägget, praktiskt kring tider, hur man hör av sig om man inte kan komma eller vill komma i kontakt med dig mellan träffarna (3 minuter)
- ☐ Kom överens om gemensamma spelregler för gruppträffarna (10 minuter)
- ☐ Förväntningar och förhoppningar på studiecirkeln (10 minuter)
- ☐ Introducera syftet med studiecirkeln, att läsa queer litteratur (20 minuter)
- Diskussionsfrågor:
 - Vad är queer litteratur?
 - Vad gör litteratur queer? (Språk, tematik, handling, perspektiv?)
 - Vad räknas som litteratur?
 - Varför läsa queer litteratur? Diskutera tillsammans!
- ☐ Gå igenom och diskutera metoden Beskriva, tolka, tycka (10 minuter)
- ☐ Övning! Läs dikten Vierge moderne av Edith Södergran, utifrån Beskriva, tolka, tycka (30 minuter)
- ☐ Välj text till nästa gång (15 minuter)
- ☐ Tipsa varandra om hur man kan komma ihåg vad man läst och tänkt om det är ett tag till nästa träff (5 minuter)
- ☐ Gå igenom frågor inför läsningen (10 minuter):
 - Vem är berättaren?
 - Vad handlar texten om?
 - Var är vi?
 - Vad gör texten queer?
- ☐ Kort avrundning på slutet. Vad kändes bra med träffen idag och vad kan ni göra annorlunda till nästa gång? (10 minuter)

Andra träffen

Avsätt två studietimmar till den andra träffen.

När ni träffas den andra gången har alla i gruppen förhoppningsvis hunnit läsa det ni har kommit överens om. Kanske har nya tankar eller känslor kommit upp från det senaste samtalet?

Incheckning till den andra träffen

Inled den andra träffen med att repetera de praktiska ramarna och de gemensamma spelreglerna. Därefter kan ni gå en runda så att alla i gruppen får säga något om hur de har haft det sedan senast. Ett tips är att ni inte börjar med att prata om vad ni tycker om texten direkt. Börja istället med att beskriva och tolka texten innan ni berättar om era åsikter. Läs mer om detta under Beskriva, tolka och tycka.

Fördjupning – om queert språk

Ett sätt att fördjupa sin förståelse för queer litteratur är att fokusera på queert språk. Som vi nämnde i inledningen, kan både språk och form vara queer. Här är två exempel:

- En metamorfos eller en förvandling, till exempel från djur till människa, kan tolkas som en queer metafor. Ett klassiskt exempel är Franz Kafkas novell Förvandlingen, där huvudpersonen en morgon vaknar upp förvandlad till en jättelik skalbagge. Man kan läsa det som en metafor för en förvandling som inte går att dölja och som bryter mot normer.
- I Virginia Woolfs texter finns karaktärer som längtar efter queera relationer. Man kan också läsa in queerhet i tystnader. Karaktärer tystnar och får inte fram orden, ibland uttrycks tystnaden i ellipser (...) eller blanksteg. Vad tror du tystnaden symboliserar?

Diskutera om man kan förstå språket i berättelsen ni nu läst som queer. Finns det liknelser, bilder, ordval eller något annat i språk och form som ni tolkar som queer?

Avslutning av den andra träffen

Avsluta träffen med att gemensamt bestämma vad ni ska läsa till nästa gång, exempelvis fortsätta med samma bok, välja något nytt eller läsa om samma text som ni redan läst men med ”nya glasögon”. Kanske vill ni läsa om texten för att fokusera på relationerna eller språket?

Bestäm om ni vill ha fler träffar, eller ska den tredje vara den sista? Om ni vill ha fler träffar kan ni välja att genomföra en eller flera av bonusträffarna innan ni genomför den sista träffen.

Andra träffen, upplägg

- ☐ Repetera praktiska ramar och gemensamma spelregler (5 minuter)
- ☐ Runda där alla får ”checka in”, exempelvis genom att berätta om något som de har upptäckt i läsningen sedan senast (15 minuter)
- ☐ Runda: Beskriv texten utifrån frågorna (20 minuter)
 - Vem är berättaren?
 - Vad händer i texten?
 - Var är vi?
- ☐ Diskussion: Tolka texten utifrån frågorna (20 minuter)
 - Vad handlar texten om?
 - Finns det några metaforer eller bilder som ni kan tolka tillsammans?
 - Vad gör boken queer?
- ☐ Fördjupning (20 minuter)
 - Vad är queer litteratur? Utgå från exempelvis form, handling, relationer som skildras, blick/perspektiv
 - Vad är ett queert språk?
- ☐ Avslutning, check-in (10 minuter)

Sista träffen

Avsätt tre studietimmar till den sista träffen.

Den sista träffen kan vara den tredje träffen, om ni inte valt att lägga till en eller flera bonusträffar. Vår rekommendation är att ni tar beslut om det innan ni genomför denna träff, eftersom denna träff handlar om att avrunda och utvärdera studiecirkeln.

Under den sista träffen kommer de fördjupande frågorna att handla om queerhet. Vad gör texten queer? Nu när ni läst vidare, har ni fått syn på andra eller nya queera teman? Finns det något queert med språket eller hur texten är skriven?

Incheckning till den sista träffen

Precis som under den andra träffen föreslår vi att ni går en runda för att fånga upp reflektioner från den senaste träffen och för att diskutera texten som ni läst till idag utifrån **Beskriva, tolka, tycka**.

Reflektion: Vad är queer litteratur?

Nu när ni har träffats några gånger och fördjupat er i queer läsning och litteratur, är det intressant att återvända till frågorna ni ställde er i början.

- Hur har er bild av vad queer litteratur är förändrats under studiecirkeln?
- Har ni haft fokus på att läsa ett queert verk, eller har ni fokuserat mer på att göra en queer läsning av ett verk som inte nödvändigtvis är queert?
- Är alla texter som utger sig för att vara queera texter verkligen queera? Fanns det något ni trodde skulle vara queert som inte visade sig vara det? Här kan det vara intressant att prata om "token"-karaktärer, det vill säga karaktärer som är placerade i en berättelse för att representera till exempel en minoritetsgrupp, men som inte är bärande för berättelsen och som inte får utvecklas eller ta plats.

Avslutning av den sista träffen

Återvänd till förväntningarna ni skrev ned i under den första träffen. Har de infriats, vad har ni lärt er? Vad tar ni med er från studiecirkeln och läsningen?

Blicka framåt tillsammans och diskutera hur ni vill att er fortsätta queera läsning ska se ut, och diskutera vilka queera texter fattas? Vad skulle ni vilja läsa om?

Sista träffen, upplägg

- ☐ Repetera praktiska ramar och gemensamma spelregler (5 minuter)
- ☐ Runda där alla får ”checka in”, exempelvis genom att berätta om något som de har upptäckt i läsningen sedan senast (15 minuter)
- ☐ Runda: Beskriv + tolka texten utifrån frågorna (25 minuter)
 - Vem är berättaren?
 - Vad händer i texten?
 - Var är vi?
- ☐ Diskussion (25 minuter)
 - Vad gör texten queer?
 - När ni läst vidare, har ni fått syn på andra eller nya queera teman?
 - Finns det något queert med språket eller hur texten är skriven?
- ☐ Fördjupning (25 minuter)
 - Hur har er bild av vad queera texter är förändrats under studiecirkeln?
 - Är alla texter som utger sig för att vara queera texter verkligen queera?
- ☐ Följ upp förväntningarna ni delade med er av till varandra vid det första tillfället (25 minuter)
 - Infriades förväntningarna?
 - Vad har ni lärt er?
 - Vad tar ni med er?
- ☐ Blicka framåt tillsammans och diskutera (15 minuter)
 - Vilka queera texter fattas? Vad skulle ni vilja läsa om?

Bonusträffarna

Avsett en till tre studietimmar till bonusträffarna.

Här följer några förslag på bonusträffar. Kanske känner ni er inte helt färdiga och vill träffas fler gånger, eller kanske vill ni prata om böcker och berättelser på ett lite annorlunda sätt?

Ni bestämmer själva hur ni vill använda er av bonusträffarna. Ni kan följa instruktionerna noga eller inspireras av förslagen och utforma träffarna som ni vill. Vårt förslag till er är att ni genomför bonusträffarna efter de två första ordinarie träffarna men före den sista träffen.

Bonusträff 1: Film + bok

Många filmer och serier har inspirerats av böcker, men det finns också böcker som har inspirerats av filmer. Ibland kan man också få tag på manus till filmer. Här kommer förslag på frågor som ni kan prata om. Frågorna är formulerade som om ni har läst en bok som har filmatiserats, men om ni i stället läser en bok som först var film kan ni själva omformulera frågorna.

- På vilket sätt påminde filmen och boken om varandra?
- Kan man märka på filmen att den handlar om en eller flera hbtqia+-personer eller har en queer tematik i hur den är gjord? Exempelvis om filmen använder speciell musik, särskilda vinklar eller symboler som känns queera.
- Finns det något av det queera som gått förlorat när boken har filmatiserats? Eller något som blivit tydligare genom filmatiseringen?
- Finns det något ni ställer er frågande till i filmatiseringen? Exempelvis en karaktär som har gjorts yngre, snyggare, mindre komplex eller lättare eller svårare att tycka om i filmatiseringen.
- Tillförde filmen något till läsningen? Exempelvis om det var något som var lättare att förstå i filmen än i boken.

Ni kan välja om ni vill läsa boken eller se filmen först.

Förslag på böcker som har filmatiserats:

- **The House of Impossible Beauties**, Joseph Cassara (roman)
- **Torka aldrig tårar utan handskar**, Jonas Gardell (trilogi)
- **Matrosen och stjärnan**, Jean Genet (roman)
- **Lill-Zlatan och morbror raring**, Pija Lindenbaum (barnbok)
- **Brokeback Mountain**, Annie Proulx (novell)
- **Simon vs. the Homo Sapiens Agenda**, Becky Albertalli (ungdomsbok)
- **Blue Is the Warmest Color**, Jul Maroh (serieroman)
- **Orlando**, Virginia Woolf (roman)
- **Du är rötterna som sover vid mina fötter och håller jorden på plats**, Eli Levén (roman)
- **Carol**, Patricia Highsmith (roman)

Förslag på filmer som finns som teater- eller filmmanus:

- **Fucking Åmål**, Lukas Moodyson
- **Angels in America**, Tony Kushner

En variant av den här träffen är att ni istället för att se på film gör något annat som relaterar till en bok som ni har läst eller känner till, exempelvis går på teater eller spelar ett spel som inspirerats av boken.

Bonusträff 2: Queera läsningar

Under den här träffen ska ni få fördjupa er i queera läsningar. Genom historien finns det många queera karaktärer som på olika sätt tar plats, utan att göra så mycket väsen av det. Särskilt i lite äldre litteratur kan det finnas relationer mellan personer av samma kön som helt uppenbart verkar vara sexuella eller romantiska om man väljer att läsa med den blicken. När man läser med en blick som lyfter fram queera erfarenheter i ett verk kan man säga att man gör en queer läsning.

Ibland kan också situationer, personer och relationer framstå som queera, trots att det inte var författarens intention. Tiina Rosenberg, som är en av Sveriges mest framstående forskare inom queer litteratur och teater, kallar det för queera läckage. Uttrycket syftar på alla de tillfällen i en berättelse då något helt uppenbart kan tolkas som queer, trots att det inte uttryckligen står så i texten.

Att göra en queer läsning handlar mycket om att använda sin fantasi, att fylla i luckor i texten med det man själv tycker är spännande eller intressant. Det kan vara roligt att göra queera läsningar tillsammans. Det kan man göra genom att läsa ett stycke (eller ett kapitel) ur en bok och prata om det man läst utifrån det som inte står i texten. Man kan till exempel ställa frågor som:

- Hur skulle den här relationen se ut om ... ?
- Vad tror du att den här karaktären tänker på när ... ?
- Varför har författaren valt att inte berätta om ... ?

För den som tycker att det är roligt att fantisera utifrån en bok kan man skriva berättelser utifrån boken. Det kallas fan fiction. På internet finns otroligt mycket fan fiction och ett stort community som delar texter med varandra.

Både forskare och ”vanliga” läsare har provat att göra queera läsningar av kända och okända verk från kulturhistorien, allt från relationen mellan Batman och Robin till relationen mellan Frodo och Sam i Sagan om Ringen. Fundera tillsammans på om ni har läst en bok där ni har känt att det finns något mer mellan eller bortom raderna!

Läs mer om queera läsningar:

- **Vad är queer?**, Fanny Ambjörnsson
- **Queera läsningar**, (forskningsantologi)
- **Queerfeministisk agenda**, Tiina Rosenberg

Bonusträff 3: Hitta oväntade queera texter

Under den här bonusträffen ska ni få öva er på att läsa texter som inte har någon uppenbar queer tematik, med queera glasögon.

Till denna bonusträff ska alla i studiecirkeln ta med sig två texter var som man hittar hemma eller på nätet men som inte är queer litteratur. Det kan vara ett recept, en bruksanvisning till en stavmixer, en lärobok i kemi, ett reklamblad, baksidan av ett mjölkpaket eller ett inlägg på en skönhetsblogg. Du behöver inte fundera så länge, ta med första bästa du hittar eller sök fram två texter i sista minuten om du glömt leta hemma!

Läs sedan texterna, en och en. Kom överens om ni vill läsa dem högt, skriva ut eller skicka som länk eller bild till varandra.

Låt sedan fantasin flöda när du lyssnar eller läser! Kanske står det något om att inte sticka ned fingrar nära knivbladen i instruktionsboken till stavmixern, kan det läsas som en metafor för queert sex? Vad händer om man läser de blommiga beskrivningarna om parfymer, som beskrivningar av en älskare? Vad får man för associationer till verben i ett recept om brödbakning – blanda, knåda, jäsa – om man läser det med queera glasögon?

Queer läsning är så klart inte bara språk och metaforer, men också normkritik och medvetenhet om maktförhållanden. Vad skulle en normkritisk läsning av de texter ni nu läst tillsammans kunna vara? Kan man tydligt eller mellan raderna i texten läsa in normer eller förväntningar kring kön, sexualitet eller relationer?

Diskutera tillsammans:

- Har ni hittat några nya eller oväntade queera verk?
- Kan alla texter läsas med queera glasögon? Vad får vi syn på, om ni gör det?
- Om det språk vi använder genomsyrar vår förståelse av världen, hur påverkas vi då av att läsa med och utan våra queera glasögon?
- Blicka framåt: Vilka fler texter kan läsas queert?

Bonusträff 4: Bokbuffé

Ibland kan man "fastna" i att läsa en viss typ av queer litteratur, vilket är synd, när det finns så många spännande queera verk inom alla genrer! Denna bonusträff handlar om att botanisera bland böcker tillsammans och inspirera varandra. Ni kan lägga upp den på olika sätt, till exempel:

- Ha denna träff på ett bibliotek. Ta en stund och samla på er så många queera berättelser ni kan hitta. Lägga upp böckerna på ett bord och låt er inspireras!
- Till nästa gång kan alla i studiecirkeln få i uppdrag att göra research på varsin genre, till exempel queer sci-fi, historiska queera romaner, queera deckare, queer skönlitteratur, queer poesi eller queer barn- och ungdomslitteratur. På nästa träff får alla presentera tre böcker var för gruppen.

Bonusträff 5: Språket

Precis som att en målning kan vara målad med små detaljer eller breda penseldrag, eller som att en film kan ha ett högt tempo med många korta scener, kan en text ha olika drag som gör att texten blir unik. Det är lätt att fokusera på handlingen, miljön eller karaktärerna när man pratar om en bok, men i den här bonusträffen riktar vi istället blicken mot hur en text är skriven istället för vad den handlar om.

Det går bra att prata om språket oavsett om man har läst eller lyssnat på texten. Det är lättast att göra om man har texten framför sig, till exempel på papper, en skärm, på whiteboard eller projektor.

Inför träffen är det bra om en i gruppen har valt ut ett stycke från texten. Det kan vara en sida eller en dikt. Oftast behövs det mindre text än man tror. Det går också bra att välja ett utdrag ur texten tillsammans när ni träffas.

Börja med att läsa stycket som ni valt. Gör det gärna både tyst en och en och högt tillsammans. Om stycket är kort kan ni låta alla i gruppen läsa hela stycket, annars kan ni stafettläsa (turas om att läsa en bit var). Upptäcker ni något nytt när texten läses av olika röster?

Samtala därefter om sådant som ni upplever är speciellt för precis den här texten. Det kan vara exempelvis:

- Specifika ordval
- Slang eller dialekt
- Ordklasser
- Långa eller korta meningar
- Referenser till böcker, filmer, musik och platser
- Ett språk som känns direkt eller som man måste "bena ut" för att förstå
- Stor variation eller konsekvent stil

Använd gärna beskrivande ord (adjektiv) när ni pratar om texten och tveka inte att använda ord som ni kanske inte är vana vid att använda. Kanske är texten blommig, mustig, eldig, torr, virvlande, snårig, försiktig, ömtålig, rasande, uttröttande, gullig eller sockrig? Fördjupa samtalet genom att fråga varandra vad det är som gör att texten känns på ett särskilt vis. Försök att hitta ställen där texten bryter mot mönstret. Kanske blommar texten plötsligt ut efter att ha varit torr som en öken? Den här träffen passar bra när ni har haft några träffar och redan har övat på att ta på de queera läsglasögonen. Ta fasta på sådana saker i språket som gör att ni upplever att texten "är" queer eller inte. Det kan exempelvis vara vilka pronomen som används, eller avsaknaden av pronomen, eller referenser till platser eller kultur som ni känner igen från andra queera sammanhang.

Ett sätt att undersöka en text på kan vara att ringa in ord och meningar i texten med olika färger, till exempel alla pronomen eller ordval som ni upplever som queera. På så vis kan ni jämföra olika texter och se hur texterna kan "vara" queera på olika sätt. Kom ihåg att det självklart inte finns något facit.

Innan ni avslutar träffen kan ni enas om 3-5 drag som ni tycker karaktäriserar texten och därefter försöka skriva utifrån de dragen. Ni kan skriva om egna texter om ni skrivit något, skriva om befintliga texter eller helt enkelt skriva något helt nytt!

Tips på böcker att läsa och prata om som på olika sätt undersöker queert språk:

- **Sjöhästar**, Niklas Mesaros
- **Innan livet**, Theodor Hildeman Togner
- **Drömfakulteten**, Sara Stridsberg
- **Blodbok**, Kim de l'Horizon
- **En stund är vi vackra på jorden**, Ocean Vuong
- **Vulcan**, Nino Mick

Till cirkelledaren, fördjupning

Den här delen är ett stöd för dig som cirkelledare och kursledare. Den innehåller praktiska tips när det gäller hur man leder en cirkel och förslag på upplägg av den.

Hur arbetar man i en studiecirkel?

Kanske har du varit cirkelledare tidigare eller själv gått en studiecirkel så att du känner till grundtanken. Om inte så är det viktigt att du får en känsla för hur man arbetar i en studiecirkel. Grundtanken är att alla i cirkeln delar med sig av sina kunskaper och att man lär sig tillsammans.

Demokrati och delaktighet är viktiga hörnstenar i en studiecirkel. Alla ska kunna påverka och känna sig delaktiga. Det arbetssättet gör att många upplever en studiecirkel som ett socialt givande, roligt och kreativt sätt att lära sig tillsammans.

Att tänka på innan cirkeln startar

Tillsammans med din kontakt på ABF går du igenom upplägget av studiecirkeln. Stäm av studiematerial, lokal och om det finns kunskap om deltagarna som är bra att ha med sig för dig som ledare. Kanske finns det sådant som kan vara värdefullt att veta om dina deltagare i förväg, exempelvis om de kommer från en och samma förening eller om de har anmält sig via ABF:s kursprogram som är riktat mot allmänheten.

Vad är viktigt i rollen som ledare?

För dig som ledare gäller det att skapa ett generöst klimat där alla känner sig delaktiga. Eftersom studiecirkeln bland annat kännetecknas av tid för reflektion och frågor är det viktigt att du som ledare ger plats och tid för det. I början av varje träff bör du öppna för frågor från föregående träff och berätta om dagens arbete. I slutet av träffen är det också viktigt att du lämnar tid för reflektion och frågor.

I grupper brukar det oftast finnas några som har lättare än andra att uttrycka sig och ta plats. Som ledare är det din uppgift att se till att så många som möjligt deltar i samtalen. Frågor som "Är det här något du känner igen?" eller "Nu vill jag höra hur du tänker" är inbjudande meningar till en person som sitter tyst.

En grupp utvecklas hela tiden och för en del tar det några gånger innan gruppen känns så trygg att de vill delta i samtalen. Försök att uppmärksamma alla i gruppen. Det är ett bra sätt att få deltagarna att känna sig sedda och som en viktig del av gruppen. Oftast är deltagarna nöjda, men det händer att någon ibland är missnöjd med ett gemensamt beslut. Det bästa du kan göra som ledare i det läget är att fråga varför personen inte är nöjd och sen lyssna. Går saken inte att lösa kan det ändå skapa ett lugn i gruppen genom att du lyssnat på deltagaren som känt sig missnöjd. Deltagaren har blivit sedd.

Ett samtalsklimat med högt i tak främjar förutsättningar för lärande. Att våga vara nyfiken, våga säga lite fel ibland och våga kasta sig in i diskussioner är utvecklande för hela gruppen. Då du jobbar med en studiecirkel är det viktigt att tänka på att din roll som cirkelledare handlar om att öppna upp för ett gott klimat, skapa en

god stämning i gruppen, likaväl som att vara kunnig i ämnet som cirkeln behandlar. Du behöver inte kunna allt som ledare. Att själv visa att du behöver ta reda på saker och lära dig mer innebär att du skapar ett klimat i gruppen som säger att det okej att inte veta allt.

Praktiska saker att tänka på

Det finns en del praktiska saker att tänka på som cirkelledare. Du ska fylla i den digitala närvarolistan på ABFs E-tjänst. Se till att den tekniska utrustning som krävs för studiecirkeln finns tillgänglig och fungerar. Den första gången är det extra viktigt att vara ute i god tid, så deltagarna känner sig välkomna. Ställ i ordning i lokalen. Försök sitta så att alla ser varandra. När ni lämnar lokalen ska den vara iordningställd. Kom också ihåg att tala om för deltagarna att det är ABF som arrangerar studiecirkeln. Om det är genom en organisation som cirkeln genomförs så talar du om att det är den organisationen i samarbete med ABF.

Vad är en arbetsplan?

När man planerar hur man ska lägga upp en studiecirkel gör man en arbetsplan. Det är ett arbetsdokument som lägger en bra grund för att man ska nå målet med cirkeln. Vare sig du gör arbetsplanen själv eller använder upplägget som finns i det här häftet så är det viktigt att du stämmer av med deltagarna. Finns det alternativa upplägg? Andra önskemål? När gruppen har enats om arbetsplanen och eventuella ändringar gjorts så lämnar du en kopia till ABF.

Cirkelledarutbildning

Alla cirkelledare inom ABF ska gå en cirkelledarutbildning. Det första steget är ett introduktionssamtal. Det andra är Grundläggande cirkelledareutbildning, som omfattar minst nio studietimmar. Efter det finns fördjupningskurser i till exempel Studiecirkelns pedagogik och lärande. Tala med din lokala ABF-enhet om du är intresserad av att gå en cirkelledarutbildning.

Studiecirkeln en av fyra verksamhetsformer

ABF har fyra verksamhetsformer: studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet, studiecirkel i kursform och kulturprogram.

I studiecirkeln deltar minst tre och högst tjugo deltagare, inklusive cirkelledaren. Cirkeln är på minst tre träffar med sammanlagt minst nio studietimmar (en studietimme = 45 minuter). I annan folkbildningsverksamhet är formerna friare och flexibla, här finns prova-på-verksamhet, workshops, temakvällar, endags- och helgkurser. Studiecirkel i kursform ska bedrivas sammanhållet och undantas från villkoret om högst tre sammankomster per vecka om vardera fyra studietimmar. Den ska rikta sig till deltagare som är kortutbildade eller står långt från arbetsmarknaden. Den kan syfta till att stärka deltagarnas ställning på arbetsmarknaden genom utbildning eller validering. Kulturprogram framförs inför eller tillsammans med minst fem deltagare utöver studieförbundets ledare. Det kan vara föreläsningar, teaterföreläsningar, konserter eller debatter. Ett kulturprogram ska pågå i minst 30 minuter och vara utformat så att det bidrar till att skapa delaktighet, upplevelse och eftertanke.

ABF är Sveriges största möjliggörare

Arbetarnas Bildningsförbund (ABF) är en del av arbetarrörelsen och Sveriges största studieförbund. Vi erbjuder studiecirklar, kurser, föreläsningar samt kulturarrangemang i alla landets kommuner. Sedan 1912 har ABF arbetat för att främja fri bildning och kultur över hela Sverige.

Tillsammans med våra medlemsorganisationer och andra samverkande organisationer, bidrar ABF till att skapa möjligheter för lärande, utveckling och gemenskap över hela landet.

Läs mer om ABF och hur du kan samarbeta på:
<https://www.abf.se/samarbeta-med-abf/>

Mer material

Ordlista

Här är en ordlista med ord som vi använder i studiehandedningen och som ni kan använda i era cirkelsamtal. Ni behöver inte lära er alla ord utantill, eller lära er alla, om ni inte vill. Men om ni provar några nya ord kommer ni att märka att det kan göra att ni upptäcker nya saker när ni läser eller pratar om queera texter tillsammans.

allegori, en berättelse som kan tolkas ha dolda budskap och som ofta knyter an till en aktuell fråga, ett känt exempel är George Orwells "Animal Farm" från 1945 som kritiserar Sovjetunionen genom en berättelse om grisar som tar över makten på en bondgård

bild, en företeelse i en berättelse som symboliserar något annat, t.ex. att en fjäril som kommer ut ur en puppa kan symbolisera att en person förändras

dramatik, en av de tre klassiska litteraturgenrerna, avser oftast texter som skrivits för att framföras på scen eller framför kamera, t.ex. manus

ellips, en stilfigur som betecknar tystnad eller att något har utelämnats i en text, ellipsen skrivs med en parentes och tre punkter (...)

epik, en av de tre klassiska litteraturgenrerna, avser berättande litteratur, oftast romaner och noveller

fan fiction, berättelser i ett universum som en annan författare har skapat, exempelvis där den som skriver har lånat karaktärer och platser från en annan författare

form, betecknar hur en text är skriven (i motsats till vad den handlar om) och kan exempelvis avse språk och stil

gestaltning, ett ord som betecknar hur en författare har gjort för att levandegöra ett skeende i en text. Ett exempel: "hen slog näven i bordet" är ett sätt att gestalta en känsla, att en karaktär är arg

handling, textens innehåll, dvs. vad som händer i texten

HBTQIA+, akronym som betecknar homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera, intersexuella, asexuella och allierade, besök <https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/begreppsordlista/> för fler definitioner av ord som berör sexualitet, könsidentitet och relationer

hierarkisk, en fastställd över- och underordning, motsatsen är antihierarkisk

karaktär, en figur eller person i en berättelse

liknelse, ett sätt att beskriva en företeelse genom jämförelse, en liknelse innehåller alltid "som" eller "liksom", exempelvis "ett hjärtat hårt som sten"

lyrik, en av de tre klassiska litteraturgenrerna, avser poesi och dikter som ofta är kortare och förmedlar en känsla istället för en berättelse

manus, oftast en text som är skriven för att spelas eller läsas upp på en scen eller framför kamera

metafor, en bildligt uttryck som liknar det som uttrycket avser, exempelvis ”en fri själ” om en person som går sin egen väg

miljö, platsen och omgivningen där en berättelse utspelar sig

motiv, bilder som används för att gestalta ett tema

normbrytande, normöverskridande, en person, en handling eller ett fenomen som bryter mot hur något förväntas vara i ett specifikt sammanhang

normer, uttalade regler för hur man förväntas att bete sig i olika sammanhang

privilegium, förmån eller fördel, att vara privilegerad innebär att ha fördelar jämfört med andra och hänger ofta samman med strukturer i samhället

poesi, ett annat ord för lyrik

prosa, fri text som inte följer rytmiska regler, dvs. texter som betraktas som ”vanliga” till skillnad mot exempelvis poesi, exempel på prosa är romaner, noveller och tidningstexter

prosalyrik, en blandning av poesi och prosa

queer, ett begrepp med flera olika betydelser men som förenklat kan sägas beteckna normbrytande sexualiteter, könsidentiteter och relationer

queer läsning, att läsa en text med ”queera glasögon”, dvs att hitta queert innehåll i en text som framstår som ”straight”

queert läckage, en text som har queert innehåll trots att det (antagligen) inte är avsikten

stil, sättet som en text är skriven på, stilen kan exempelvis avse språket eller användningen av metaforer och bilder, ibland kan man säga att en författare har en viss stil i sitt författarskap

stilfigur, ett specifikt sätt att skriva på som ska ge en viss effekt, exempelvis upprepningar som återkommer i olika variationer

tema, vad en berättelse handlar om, ofta är temat uttalat och uppenbaras först när en text tolkas

token-karaktär, en person ur en minoritetsgrupp som förekommer i en berättelse för att ge ett sken av inkludering men utan att personen eller gruppen som personen representerar ges utrymme att utvecklas till en fullödig person

tolkning, en utläsning av vad en text betyder eller förmedlar bortom den explicita handlingen, exempelvis textens tema eller budskap

undertext, en underliggande betydelse av en text som kan läsas mellan eller bortom raderna

Tips för att hitta böcker

Här är förslag på några ställen där du kan få tips på böcker att läsa. Du kan också prata med bibliotekarien på ditt lokala folk- eller skolbibliotek.

Bögbibblan är en plattform som poddar, skriver och arrangerar evenemang om queer litteratur av, om och för hbtqia+-personer. Bögbibblan har hundratals tips på queera böcker i sin podd eller på sin hemsida. <https://www.bogbibblan.se/>

Lesbiska bokbloggen fokuserar på böcker och litteratur om lesbisk identitet, kärlek mellan kvinnor och lesbiska karaktärer. <https://lesbiskabokbloggen.se/>

PAGE 28 är en hbtqia+-bokhandel och kulturscen i Malmö som säljer queera böcker och anordnar queera litteraturevenemang flera gånger i månaden. Deras engagerade volontärer kan tipsa om massor av böcker. <https://pagekulturscen.se/>

Prisma Litteraturpris är ett queert litteraturpris som prisar samtida queer nordisk litteratur sedan 2023. <https://www.primalitteraturpris.se/>

Queerlit är en databas för svensk skönlitteratur som skildrar samkönat begär och överskridanden av binära könsnormer som har kommit ut på svenska eller något av de officiella minoritetsspråken fram till idag. Databasen är ingen tips-sida utan innehåller "allt", även sådana böcker som kan vara "dåliga" eller uttrycker negativa attityder mot hbtqia+-personer. <https://queerlit.dh.gu.se/>

Regnbågshyllan är en regnbågshylla på webben med boktips, länkar och annat som har ett hbtqi-perspektiv. Regnbågshyllan administreras av Regionbibliotek Västerbotten och tipsen kommer från personal från olika bibliotek. <https://regnbagshyllan.se/>

Verk som nämns i studiehandledningen

Angels in America, Tony Kushner

Blodbok, Kim de l'Horizon

Blue Is the Warmest Color, Jul Maroh

Brokeback Mountain, Annie Proulx

Carol, Patricia Highsmith

Drömfakulteten, Sara Stridsberg

Du är rötterna som sover vid mina fötter och håller jorden på plats, Eli Levén

En stund är vi vackra på jorden, Ocean Vuong

Fucking Åmål, Lukas Moodysson

Förvandlingen, Franz Kafka

Innan livet, Theodor Hildeman Togner

Lesbiska ligan, Mian Lodalens

Lill-Zlatan och morbror raring, Pija Lindenbaum

Matrosen och stjärnan, Jean Genet

Orlando, Virginia Woolf

Queera läsningar, Rosenlarv förlag

Queerfeministisk agenda, Tiina Rosenberg, Atlas förlag

Sagan om Ringen-trilogin, J.R.R. Tolkien

Simon vs. the Homo Sapiens Agenda, Becky Albertalli

Sjöhästar, Niklas Mesaros

The House of Impossible Beauties, Joseph Cassara

Torka aldrig tårar utan handskar, Jonas Gardell

Vad är queer?, Fanny Ambjörnsson

Vierge moderne, Dikter, 1916 Edith Södergran

Vulcan, Nino Mick

Att prata om böcker: Beskriva, tolka och tycka

När vi pratar om böcker (eller filmer, musik, spel, teater, konst och annan kultur) är det lätt att vi fokuserar på vad vi tyckte om boken eller texten. Givetvis är det spännande att höra vad andra tycker om en bok som man själv också har läst, men ibland kan det samtalet snabbt ta slut om man börjar med att prata om vad man tycker. Här kommer ett tips på hur man kan prata om böcker och andra texter på ett mer fördjupat sätt:

Börja med att tillsammans i gruppen beskriva texten. Försök att inte säga något om vad ni tycker eller själva tänker om texten utan håll er bara till vad ni ser och vad ni objektivt kan beskriva. Här kan ni gärna gå ett varv i gruppen så att alla kommer till tals. Det kan vara sådant som:

- Längd
- Rytmen
- Tempo
- Ordval/meningar/språk
- Uppprepningar/rim
- Berättarperspektiv
- Metaforer, bilder och liknelser
- Miljö
- Karaktärer
- Karaktärers motiv
- Karaktärers utveckling
- Handling
- Tid
- Plats
- Teman
- Konflikter

Därefter fokuserar ni på vad ni tror att texten vill förmedla, det vill säga att ni tolkar texten. Det gör ni genom att prata om vad ni tror att texten vill förmedla. Här kan det vara bra att prata fritt så att ni kan hjälpa varandra med tolkningen. Påpeka gärna här att ni inte är ute efter ett rätt svar (eller ens ett svar, ofta kan en text tolkas på flera olika sätt). Det kan vara sådant som:

- Bilder eller motiv som kan vara metaforer för något annat.
- Referenser till andra texter, verk eller händelser som gör att textens betydelse ändras eller fördjupas.
- Teman i handlingen som kan tolkas som ett uttryck för något som inte finns med i texten.

Exempel: Ett känt exempel på en dikttolkning är dikten ”Ja visst gör det ont” av Karin Boye som kan handla om puberteten eller ett sexuellt uppvaknande. Andra kända exempel är hur sjukdom har fungerat som en metafor för skam eller vampyren som en metaforer för homosexualitet i litteraturhistorien.

Efter att ni har beskrivit och tolkat texten kan ni gå vidare till att berätta om vad ni tycker om texten. Gå gärna en runda där alla får säga något kort om vad de tycker om texten innan ni diskuterar fritt. Uppmana deltagarna att försöka att förklara vad det är som gör att de tycker om, eller inte tycker om, något i texten. Påpeka gärna att alla inte kommer att tycka lika, men att det är viktigt att respektera varandras åsikter.

Att läsa queer skönlitteratur är en handledning till en studiecirkel på temat queer skönlitteratur. Handledningen har tagits fram av plattformen Bögbibblan i samarbete med ABF. Studiecirkeln vänder sig till alla som har ett intresse för queerhet och läsning och vill lära sig mer tillsammans med andra. I handledningen finns förslag på upplägg för mellan 3 och 8 träffar och ni väljer själva hur många gånger ni vill träffas och vilka teman ni vill utforska. Trevlig läsning!

Gå en cirkel hos ABF och lär dig tillsammans med andra!

www.abf.se